

Betänkandet (SOU 2024:96) "Mediegrundlagarna och tillgänglighetskrav för vissa medier" (Ju2025/00016)

Tidningsutgivarna (TU) har tagit del av rubricerat betänkande och får lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

- TU delar utredningens bedömning om att tillgänglighetsdirektivets krav i flera avseenden inte kan genomföras fullt ut utan att hamna i konflikt med den grundlagsskyddade etableringsfriheten.
- TU har principiella invändningar mot ytterligare delegationsregler.
- TU har kritiska synpunkter om detaljregleringen i kommentarerna till de föreslagna delegationsbestämmelserna.

TU om utredningens analys och bedömning

Utredningen har haft i uppdrag att analysera hur kraven i EU:s s k tillgänglighetsdirektiv för produkter och tjänster förhåller sig till de svenska mediegrundlagarna, d v s tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) samt om det finns behov av ändringar i mediegrundlagarna.

Utredningens slutsats är att tillgänglighetsdirektivets krav i flera avseenden, bland annat rörande tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medier, vissa e-handelstjänster och de allmänna krav som ställs på tjänster, inte kan genomföras fullt ut utan att hamna i konflikt med den grundlagsskyddade etableringsfriheten.

TU delar den bedömningen. Det innebär också att den svenska implementeringen, genom tillgänglighetslagen (2023:254), i dessa delar inte kan genomföras den 28 juni 2025, då tillgänglighetslagen träder i kraft.

TU:s principiella synpunkter

Mot ovanstående bakgrund är utredningens slutsats att mediegrundlagarna bör ändras genom fem s k delegationsbestämmelser, där det i TF och YGL skrivs in att de två mediegrundlagarna inte hindrar att det i lag meddelas föreskrifter, som möjliggör att förpliktelserna enligt tillgänglighetsdirektivet kan genomföras.

Detta är en lagstiftningsteknik som inte är ny. Det finns redan ett betydande antal ”delegationsbestämmelser” i mediegrundlagarna.

Enligt TU:s mening inger det dock, från principiella utgångspunkter, oro om lagstiftaren så snart det uppstår normkonflikter mellan vanlig lag och grundläggande principer i mediegrundlagarna - eller om man när det finns företeelser som man önskar reglera i vanlig lag, men som möter hinder i grundlag – väljer att ändra grundlag.

Listan med delegationsbestämmelser börjar bli lång. Och ju längre den blir, desto mer urholkas mediegrundlagarna och de principer och värden de är tänkta att skydda. Om grundlagsskyddet, om än med en viss tidsfördröjning i besluten, gång efter annan kan ”delegeras ut”, riskerar det att till sist bli en chimär.

De delegationsbestämmelser som nu föreslås har ett gott syfte, d v s att främja tillgänglighet för alla medborgare. Det är något som TU och TU:s medlemsföretag anser viktigt och arbetar för att möjliggöra.

Men TU har, som ovan framgått, också principiella betänkligheter när det gäller just grundlagsändringar. För framför allt mindre företag innebär det – praktiskt - också en reell begränsning av etableringsfriheten.

Enligt TU:s mening borde därför en alternativ, och mindre ingripande, väg kunna vara att träffa branschöverenskommelser vid sidan av lag, där branschen, via dess organisationer och ledande företag, åtar sig att säkerställa att de krav som följer av tillgänglighetsdirektivet/-lagen, med

beaktande av vad som är reellt möjligt, uppfylls. Sådana branschöverenskommelser har tidigare förekommit, till exempel på konsumenträttsområdet.

TU vill därför lyfta detta som ett förslag, och en möjlighet, i stället för grundlagsändringar. Och TU står givetvis till förfogande för att diskutera detta.

Om de föreslagna delegationsreglerna

Om regeringen ändå väljer att gå vidare med delegationsregler, så kan TU instämma i att det är den lagstiftningsteknik som står till buds.

Enligt TU:s mening är det då viktigt att delegationsreglerna ger ett utrymme och en flexibilitet för medieföretagen och att den lagreglering som därigenom kan ske inte detaljstyr.

I den föreslagna delegationsbestämmelsen i YGL (3 kap 2 §) anges till exempel att det i lag kan meddelas föreskrifter om att den som sänder program ”på ett visst sätt” ska utforma informationen om en tjänst. I författningskommentaren (s 188) anges därtill att detta kan innebära föreskrifter med krav på att den ska presenteras i ett visst ”typsnitt”.

Enligt TU:s mening kan den typen av detaljföreskrifter vara kontraproduktiva och försvåra mediernas arbete med tillgänglighet.

TU:s uppfattning är att mediebranschen och dess företag har den bästa kompetensen – och därför bör ges förtroendet – att själva bedöma hur tillgänglighet och information om en tjänst bäst kan utformas (självfallet inom ramen för de krav som ställs). Det är därför viktigt att utrymme ges för olika lösningar, som kan skifta mellan olika företag och hur de utformar sitt tillgänglighetsarbete.

Stockholm den 9 april 2025

TU

Johan Taubert
VD

Per Hultengård
Jurist